№ 21 Շաբաթ փետրվարի 22 1886 Շաբաթ փետրվարի 22 № 21

ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Բագուից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Պարսկաստանից: Արտաքին լուրեր:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ՖԵԼԻԵՏՕՆ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

փետրվարի 17-ին

Յունվարի 31-ին երեկոյեան եղաւ Մարդասիրական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Ներկայ եղող անդամների թիւը 78 էր: Սկզբում ընկերութեան նախագահը փոքրիկ ճառ խօսեց, որից երևաց թէ ժողովը պիտի կատարէ հետևեալ երեք գլխաւոր գործերը. 1) քննէ խորհրդի անցած տարուայ գործունէութիւնը, 2) առաջիկայ տարուայ համար խորհրդի կազմած նախահաշիւը հաստատէ և 3) ընտրէ 4 խորհրդական անդամներ հրաժարուածների փոխարէն: Ընտրուեցաւ գիշերուայ համար մի նախագահ:

Խորհրդի կողմից կարդացուած մանրամասն հաշիւը (1885 թւի համար) ընդունվեց գրեթէ լռութեամբ: Խորհուրդը շեղուած չէ անցեալ ընդհանուր ժողովի նախահաշուից: Սրանով չեմ ուզում ասել, թէ նախահաշիւը ամբողջապէս իրագործուել է, որովհետև այդ կախուած է շատ ուրիշ հանգամանքներից: Օրինակ՝ նախահաշուին նայելով պիտի 600 ր. տրված լինէր մէկ քարոզչի Շամախու կողմերում քարոզելու համար: Բայց որ յարմար քարոզիչ չէ յայտնուել, ինչ մեղաւոր է խորհուրդը: Վերոյիշեալ հաշիւը առանձին գրքոյկով տպագրուած և անդամներին բաժանուած է, ուստի ես կը գտնեմ այստեղ նրա միայն գլխաւոր կէտերը:

Անցեալ տարուայ ընթացքում ընկերութեան մայր գումարի վրա աւելացել է զանազան աղբիւրներից 3,335 րուբլ, իսկ դարձուածական մուտք եղել է 5,822 ր. 95 կ.: Ծախսուած է ընդամենը 4,348 ր. 15 կ., որից 3,641 ր. 62 կ. բարեգործութիւն է, իսկ 706 ր. 53 կ. ընկերութիւնը ծախսել է սեփական պէտքերին (օրինակ՝ շինութեան կարկատանաց, նրան կրակից ապահովցնելու և այլն...): Ընկերութեան արած բարեգործութիւնքը հետևեալներն են. 1) Բագուի հայոց երկսեռ դպրոցներին նպաստ է տրւած 2,716 ր. 62 կ., 2) տեղոյս րէալական ուսումնարանի 4 աշակերտաց համար ուսման վճար—115 ր., 3) միջնակարգ և բարձրագոյն դպրոցներում ուսանող 5 որդեգիրներին—690 ր., և 4) մէկ վանական դպրոցին 180 րուբլ: Նախահաշուի համեմատ ընկերութիւնը պիտի ի միջի այլոց օժանդակութիւն տուած լինէր Բիլվարի, Վարդաշէնի, Խաչմազի, Ամիրվանի, Ղուբայի, Սալթան-Նուխու և Նախիջևանի դպրոցներին 1,150 րուբլ, բայց որովհետև դպրոցները փակուեցան, այդ գումարը մնաց ընկերութեան համար:

Առ 1-ն յունվարի 1886 թիւ. ընկերութեան ամբողջ կարողութիւնը հետևեալն է.

Պատրաստի դրամ գանձապահի մօտ	665 ր.	19 կ.
Բանկում	16,816 »	20 »
Մասնաւոր անձանց մօտ (տոկոսով)	20,414 »	54 »
45 հատ խաղարկական տոմսակներ	4,702 »	50 »
Գրատունը արժողութեամբ	1,636 »	62 »
Անշարժ կայք	7,000 »	
Շարժական կայք	1,725 »	

Երբ հաշիւը ընդհանուր համաձայնութեամբ ընդունվեց, կարդացուեցաւ առաջիկայ տարուայ համար խորհրդի կազմած նախահաշիւը, որի գլխաւոր կէտերը, որքան յիշում եմ, հետևեալներն են. 1) այն դպրոցները որ մինչև այժմ նպաստ էին ստանում ընկերութիւնից, այս տարի էլ նոյն քանակութեամբ կը ստանան (եթէ, ի հարկէ, բացուին), բացի դուցէ տեղոյս երկսեռ դպրոցից, որը մտադրութիւն կայ աւելի բարձր դրութեան մէջ դնելու (ուստի և նա կարօտ կը լինի աւելի մեծ նպաստի), 2) որդեգիրները նոյնպէս կը ստանան իրանց մինչև այժմ ստացածի համեմատ, 3) ընկերութիւնը կունենայ նոր երկու որդեգիրներ Ս. Կուկունեանցին և Լ. Աթաբէկեանցին, որոնց առաջինը կը ստանայ 120 րուբլ, իսկ երկրորդը 180 ր.: Բացի այդ խորհուրդը խոստանում է գտնէ այս տարի տալ Կուկունեանցին աւելորդ 120 ր., որի համար և ստորագրութիւն բացեց անդամների մէջ:

Ս. Կուկունեանցը, որը աւարտել է ուսումը Ներսիսեան դպրոցում, կամենում է իր ուսումը շարունակել Պետերբուրգի ուսուցչական ինստիտուտում և խոստանում է աւարտելուց յետ ուսուցչութիւն անել իր հայրենիքում, այսինքն ուտիացիների մէջ: Եթէ այդ պարոնը վերջումը իսկապէս իր խոստումը կատարի, ընկերութեան աշխատութիւնը կորած չի լինի: Բայց եթէ փառքի, պատուի յետևից ընկնելով ձեռք չի վերցնի Գօլովինսկի պրօսպեկտից, այն ժամանակ կասեմ «տփսոս»...:

Լևոն Աթաբեկեանցը 2 տարի առաջ աւարտեց ուսումը տեղոյս րէալական դպրոցում: Նա միշտ աշխատասէր և ընդունակ աշակերտներից մէկն էր: Բացի այդ նա իր մի քանի գրուածներով «Մշակի» մէջ, ցոյց տուեց որ գրականութեան մէջ գործելու ընդունակութիւն ունի: Նա այժմ ուսանող է Անտառային ճեմարանի: Աւելորդ չէ յիշել և այն, որ Աթաբէկեանցը խոստանում է ուսումը աւարտելուց յետ վերադարձնել ընկերութեան փողերը իրանց տոկոսով:

Կուկունեանից և Աթաբէկեանից բաց ընկերութիւնից օգնութիւն էին խնդրում 25 երիտասարդներ, ոմանք միջնակարգ և ոմանք բարձրագոյն ուսումնարաններում ուսանելու համար ու մի օրիորդ, որ աւարտելով ուսումը Գայեանեան դպրոցում, կամենում է Շվեյցարիայի Ժընեվ քաղաքում բժշկութիւն ուսանել: Այդ բոլորի միջից խորհուրդը ընտրել էր և ժողովը հաստատեց միայն վերոյիշեալ երկուսին, այն պատճառով, որ առաջինը պիտի գործէ ուտիացիների մէջ, իսկ երկրորդը անցեալ տարուանից առաջին կանդիդատ էր համարվում:

Նախահաշիւը հաստատելուց յետ կարդացուեցաւ խորհրդի երկու անդամների՝ Անտօնեանցի և Ղուկասեանցի գրաւոր առաջարկութիւնը վերաբերեալ ընկերութեան գրադարանին: Գրադարանը—ասում են նրանք—այնպիսի դրութեան մէջ չէ, որ վայել լինի Մարդասիրական ընկերութեան անուան և հասարակութեան մեծ օգուտ բերելով յարգանք գրաւէ դէպի ընկերութիւնը: Սրա պատճառը Անտօնեանց և Ղուկասեանց գտնում են նախ նրա մէջ, որ գրադարանը բաւականաչափ նիւթական միջոց չունի, և երկրորդ, որովհետև չը կայ մէկ առանձին կօմիտեա, որ հոգար գրատան համար: Ուստի երկու պարոնները առաջարկում են ընդհանուր ժողովին նախ այն գումարից, որ անցեալ տարի ընկերութեան համար մնաց դպրոցների փակման պատճառով, կարծեմ մօտ 2,000 րուբլի, յատկացնել գրադարանին և երկրորդ՝ մի քանի անդամներից բաղ-

Ֆ Ե Լ Ի Ե Տ Օ Ն

Ի՞նչ բանի վրա գրեմ:—Նիւթի պակասութիւն:—Ինձ յանձնած նիւթերը խմբագրի կողմից:—Աւսոս որ Երիցով չեմ:—Պ. Երիցովի հետ խօսակցութիւնս:—Պ. Երիցովի գրական սովորութիւնը ու նրա Կ. Պօլսի alter-ego, հայր Մկրեան:—Թաղիադեան:—Նազարեանց:—Նէկրասօվ:—Մահից յետոյ հայհոյանք:—Իմ առաջարկութիւնս:—Ռուսաստանի փոստի չը գալը:—Երկաթուղու կամուրջը:—Ռուս լիտերատորներ, անգլիացի բանւորներ, իմ մի ծանօթ վիմագրող:—Հայերի սովորութիւնը ամեն բան մուֆթա վայելել:—Իմ խորհուրդս հայոց խմբագիրներին և պ. Տէր-Սարգսեանին:—Իմ բարեկամիս հետ բլինի ուտելը:—Հայոց կեանքից վերջին անցքերը:—Կ. Պօլսի Հայոց ազգային ժողովը և երեսփոխան Մարկոս Աղաբէկեան:—Ռումանիական խնդիր:—Հեռագիրներ «Հիւսիսային գործակալութիւնից:»—Ֆրանսիայի Գասկօնը նահանգը և մեր Զանգեզուր գաւառը:—Մի տեղական ամենօրեայ լրագրին հաղորդած լուրեր:—Թիֆլիսի ձմերային զուարճութիւններ:—Պարահանդէսներ:—Պար եկողների պակասութիւնը:—Մի լուր գերմանական մի լրագրից:—Իմ խորհուրդը Զարուխչեան եղբայրներին:—Մեծ պասը հասաւ:

—

Ես խոստացայ ամեն ամսի վերջը գրել մի ֆելիետոն: Եւ ահա յունվար ամիսն անցաւ, իսկ ես չուպրած մնացի. ինչ բանի վրա գրեմ, երբ նիւթ չունեմ, երբ ամբողջ յունվար ամսի ընթացքում ուշադրութեան արժանի ոչինչ չէ պատահել:

Տխուր տրամադրութեան մէջ, որ խոստումս չեմ կարող կատարել, գնացի խմբագրի մօտ, յայտնեցի նրան նեղ դրութիւնս:

—Նիւթ չունեմ, պ. խմբագիր:

—Ահա ձեզ նիւթ, պատասխանեց նա և յանձնեց ինձ թղթերի մի ահագին կապոց: Տարէք ձեզ հետ և քրքրեցէք, միջից շատ նիւթ կը քաղէք, աւելացրեց նա:

Տարայ տուն կապոցը, սկսեցի քրքրել: Այդ թղթերի կապոցը ուրիշ բան չէր, եթէ ոչ «Մշակի» խմբագրութեան մէջ ամեն կողմից ուղարկված հեռագիրներ, ուղերձներ, շնորհաւորական և համակրական մասնաւոր նամակներ, որոնք ստացվեցան խմբագրութեան մէջ երկու, թէ երեք ամսվայ ընթացքում, մի խօսքով «Յայտարարութեան փոխարէն» համարի հրատարակվելու օրից:

Ի՞նչ պիտի անէի այդ նիւթի հետ. նա ամենևին պէտքական չէր իմ ֆելիետոնիս համար: Սկսեցի հաշւել և հաշւեցի որ երեք ամսվայ ընթացքում ստացված բոլոր համակրական և շնորհաւորական նամակների, հեռագիրների և ուղերձների ամբողջ թիւը 516 էր:

Յետոյ ինչ պէտք է անէի: Նրանց թւում կային հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն գրուած նամակներ, կային պարոններից և տիկիններից ստորագրված հեռագիրներ և նամակներ, կային մինչև 30 ստորագրութիւն կրող ուղերձներ: Նրանց մէջ կային և կանոնաւոր և անկանոն գրուածներ, կային գրագէտ և անգրագէտ գրութիւններ: Նամակներ կային ամեն տեսակ երկիրներից և քաղաքներից:

Ախ, մտածեցի ես, ինչի ես Երիցով չեմ: Եթէ ես Երիցով լինէի, այդ թղթերի կապոցը ինձ նիւթի պաշար կը տար ամբողջ տարվայ յօդուածների համար:

Նա իսկոյն կը դասաւորէր այդ բոլոր 516 կտոր թղթերը երկիրների և քաղաքների համեմատ, կը նշանակէր թէ ինչ տեղերից ինչքան հեռագիր կամ նամակ է ստացվել, որքան նամակ կար ռուսերէն գրված, որքան ֆրանսերէն, որքան հայերէն: Որքան կային շնորհաւորողների թւում գեղեցիկ սեռին պատկանողներ, որքան տող կար ամեն մի նամակի մէջ, որքան տառասխալ կար ամեն մի տողում, որքան նամակ կար սպիտակ թղթի վրա գրված, որքան կապոյտ թղթի վրա: Նամակների մեծամասնութեան թանաքը ինչ գոյնի էր, և այլն և այլն:

Բայց դժբաղդաբար ես Երիցեան չը լինելով, համբերութիւն և ընդունակութիւն չունեցայ այդ բոլորն անել և բաւականանում եմ միայն ասելով որ խմբագրութեան մէջ ստացված շնորհաւորական բոլոր թղթերի թիւը, թէ նամակների և թէ հեռագիրների, միասին հաշւուած 516 էր:

*
* *

Մի օր, շատ տարիներ սրանից առաջ, ֆելիետոնս գրելուց յետոյ, որտեղ Երիցեանի վրա էլ էի խօսում, հանդիպում եմ փողոցում իրան պ. Երիցեանին:

—Ինչպէս երևում է, պ. Ասիացի, առանց Երիցեանի ձեր ֆելիետոններում ս օ լ լ ա չէք գտնում, ասում է նա ինձ: Երբ էք ինձ հանգիստ թողնում:

—Յարգելի բարեկամ, պատասխանում եմ ես նրան, ես գոնէ ձեր կենդանի ու առողջ ժամանակ ձեզ հանգիստ չեմ թողնում,—և չեմ կարծում որ դրանից ձեր միրուքը սպիտակած լինէր,—բայց դուք սովորութիւն ունէք, ընդհակառակն, կենդանի ժամանակ մարդկանց հանգիստ թողնել, բայց հէնց որ մարդը մեռաւ, նրա դիակն էք ըսկսում հայհոյել:

Եւ ճշմարիտ, ոչ ոք չէ մոռացել Երիցեանի հայհոյական յօդուածը «Փորձ» ամսագրում հանգուցեալ Նազարեանցի մասին, այդ վերին աստիճանի իդէալիստ, բարի և ազնիւ մարդու մասին, բարոյական տեսակէտից այդ հազւագիւտ մարդու մասին:

Եւ որովհետև պ. Երիցովի սովորութիւնն է հայհոյել ու ծաղրել միայն մեռածներին, որոնք այլ ևս անկարող են նրան պատասխանել, ես կասկածում եմ որ «Արձագանքի» մէջ տպված նկատողութիւնը խեղճ անձնասպան Տէր-Մովսիսեան երիտասարդի մասին, նոյնպէս նրանն է: Մինչև որ նոյն Տէր-Մովսիսեան տարիների ընթացքում «Մեղուի» մէջ գրում էր այնպիսի յօդուածներ, որոնց ամեն մի յայտնած մտքին ոչ թէ միայն կարելի էր, բայց և պէտք էր պատասխանել, ընթերցող հասարակութիւնը մոլորութիւնից հանելու համար,—Երիցեանը լռում էր: Բայց հէնց որ մեռաւ խեղճը, յուսահատութիւնից և վիրաւորված ինքնասիրութիւնից անձնասպանութիւն գործելով,—անմիջապէս նրան սկսում են ծաղրել և նրա յիշատակը վիրաւորել: Ազնիւ գրականական վարմունք:

Կ. Պօլսումն էլ յայտնվեցաւ մի երկրորդ Երիցեան: Ինչպէս երևում է կան մարդիկ, որոնց ուրախութիւն է պատճառում գ ե ր ե զ մ ա ն ն ե ր ը փ ո ր փ ո ր ե լ: Այդ երկրորդ Երիցեանը հայր Մըկրեանն է, որ գրել է ազգային բանաստեղծ Թաղիադեանի կենսագրութիւնը, ցոյց տալով իր գրքի մէջ հանգուցեալի բարոյական ամբողջ տգեղ պատկերը: Եւ «Արձագանքը» տարածեց այդ գիրքը իր բաժանորդներին որպէս պրեմիա:

Չեմ հասկանում ինչ օգուտ մի նշանաւոր հասարակական գործիչի մահից յետոյ տալ նրա կենսագրութիւնը, նրա բարոյական բոլոր տգեղ կողմերը նկարագրելով: Մեռածը դրանով այլ ևս չի դրստվի, իսկ կենդանի մնացող և ապագայում յայտնվելու նշանաւոր մարդկանց համար երբեք դա խրատ և դաս չէ կարող լինել: Քիչ մարդ կայ նշանաւոր անձանց մէջ, ամեն ազգութիւնների մէջ, որոնք սարսափելի մոլութիւններ ունեցած չը լինէին: Բայց ինչ օգնեց յաջորդներին նախորդների կեանքի տգեղ կողմերի նկարագիրը: Խրատվեցին նրանք այդ տեսակ կենսագրութիւններից: Ամենևին ոչ:

Միայն դրանով ամբոխի մէջ զզւանք էք յարուցանում դէպի իրանից դուրս եկած նշանաւոր մարդիկ: Եթէ այդ է նպատակը այդ տեսակ գրուածների,—խօսք չունեմ ասելու:

Ամենքը Ռուսաստանում հիացած են Նեկրասօվի գրուածներից, ամեն մարդ նրա ոտանաւորների մեծ մասը անգիր գիտէ. այդ բանաստեղծութիւնները քիչ չը նպաստեցին և ռուս ժողովրդի կեանքի ու նրա բարոյական լաւ կողմերի հետ ծանօթացնելուն, նոյն իսկ իրանց տենդէնցիայով քիչ չը նպաստեցին անցեալ փառաւոր թագաւորութեան ժամանակ կատարված ամենաերևելի վերանորոգութեան, միլլիոնաւոր ճորտերի ազատութեան գործին: Բայց ռուսաց մի նեղ շրջանում յայտնի է որ նոյն Նեկրասօվ, նոյն երևելի, մարդասէր, հանճարեղ, անմահ բանաստեղծը, իր ներքին, մասնաւոր կեանքի մէջ, ամենաանբարոյական մարդ էր, այդ բառի ամենալայն նշանակութեամբ: Ուրեմն եկէք ու նրա կենսագրութիւնը հրատարակեցէք, ցոյց տալու համար այդ գրողի, որպէս մասնաւոր մարդու, բարոյական ամենատգեղ պատկերը: Դրանից ինչ կը շահվենք, կամ ինչ օգուտ կը տանք ժողովրդին: Շատ շատ կը հասնենք այն նպատակին որ Նեկրասօվի անմահ գրուածները ընթերցողի մէջ, նրա գեղեցիկ,

կացած կոմիտէտ ստեղծել, որ յետ վերցնելով գրատունը կապալառուից՝ ինքը հարկաւոր ջանք դնէ նրան յառաջացնելու համար:

Այդ առաջարկութիւնը լսելուց յետ սկսուեցան զանազան կարծիքներ յայտնուել: Ոմանք յիշեալ առաջարկութիւնը ընդունում էին կամենալով միայն որ երկու հազար րուբլին չը ծախսուի ամբողջովին, այլ 1,000-ը ծախսել, իսկ միւս հազարը գրատան համար ֆօնդ դարձնել: Ոմանք 1,000 րուբլի միայն յատկացնում էին գրատանը: Ոմանք էլ բոլորովին աւելորդ էին համարում, պատճառ բերելով տեղի փոքրութիւնը: Հէնց այդ կարծիքների չփման ժամանակ, չը գիտեմ ինչու, Անտոնեանց և Դուկասեանց միմեանց յետևից յետ վերցրին իրանց առաջարկութիւնը: Այնու ամենայնիւ գործը վերջացաւ նրանով, որ ժողովը որոշեց 1,000 րուբլի յատկացնել գրադարանին, ամենայն կարգադրութիւն խորհրդին թողնելով:

Չորրորդ նշանաւոր խնդիրը նոր 4 խորհրդական անդամների ընտրութիւնն էր: Ձայների մեծամասնութեամբ ընտրուեցան՝ Շահկէտանեան, որ երիտասարդ և հարուստ նաւթագործարանատէր է, Կարապետեան և Սափարեան (երկուսն էլ կարծեմ ինժեներ-տեխնօլօգներ են), և Գալստեանցը, որ ընկերութեան դպրոցի տեսուչն է:

Խորհրդի միւս չորս անդամներից էլ երկուսը ուսեալ անձնաւորութիւններ են, իսկ միւս երկուսը թէև ուսեալ չեն, բայց աշխատասէր և ընկերութեան յառաջադիմութիւնը բոլոր սրտով ուզողներ են: Նախագահն էլ գործունեայ մարդ է: Ուրեմն մեծ հիմք ունենք յուսալու, թէ սրանք իրանց գործունէութեան օրերում մի քանի քայլ յառաջ կը խաղացնեն ընկերութիւնը:

Ժողովի մէջ ծագած աննշան խնդիրների մասին աւելորդ ենք համարում գրել, որովհետև նրանք իսկապէս որ և է անդամի րոպէական տրամադրութիւնից էին ծագում: Այս նամակիս մէջ ես պատմեցի միայն փակտերը, առանց քննութեան ենթարկելու այս ու այն խնդիրը, որովհետև ես մտադիր եմ ապագայում մանրամասն և ջոկ ջոկ քննելու Մարդասիրական ընկերութեան վերաբերեալ բոլոր խնդիրները:

Ս. Թառայեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամսոյս 19-ին, Արծրունու թատրոնում, հայ դերասանական նորակազմ խումբը ներկայացրեց ի նպաստ Սաֆրազեանի «Լիսի-Դիդիէ», «Ազասի» ողբերգութեան փոխարէն, որի մասին յայտարարուեցաւ ներկայացման ժամանակ որ խմբից անկախ պատճառով, արգելքի հանդիպեցաւ, և «Կըռթ-Կըռթ» վօդեվիլը:—Թատրոնը լիքն էր: Վօդեվիլը բաւականին ուրախ անցաւ: Թուրքի դերում պ. Սաֆրազեանը օրինակելի կարող է համարուել: Հասարակութիւնը արտայայտեց իր համակրութիւնը Սաֆրազեանին բուռն ծափահարութիւններով և վարձատրեց նրան արժէք ունեցող ընծաներով. տրուեցաւ մի պսակ արծաթեայ մեծ չըլթայով և երկրորդ փոխառութեան մի տոմսակ ագուլեցիներից,—բենեֆիցիանտի հայրենակիցներից, մի գեղեցիկ պսակ գաւառացիներից, մի արծաթեայ տուփ գործակատարներից, մի չքեղ ալբօմ, և Գօգոլի գրուածքների մի փառակազմ հատոր:

—

Գինեգործութիւնը և այգեգործութիւնը զարգացնելու համար մտադրութիւն կայ Պետերբուրգում հիմնելու մի բարձրագոյն դպրոց, մասնագէտ-ուսուցիչներ պատրաստելու գինեգործութեան և այգեգործութեան ուսումնարանների համար: Այդ դպրոցի ծրագիրը արդէն պատրաստ է, և շուտով կը ներկայացուի Կայսերական խորհրդի հաստատութեան:

—

Նորերումս ռուս գրականութեան մէջ հարց է բարձրացրած՝ գիւղական ուսումնարանին հող յատկացնելու մասին: Շատերը այս համարում են անհրաժեշտ և այս պատճառով, որ կարելի կը լինի այդ միջոցով թէ ուսուցչին նիւթապէս ապահովել և թէ մօտեցնել նրան գիւղացու հետ: Կրասնօուֆիմեան ուսուցչական ժողովում այդ հարցը ենթարկուեցաւ քննութեան, և անդամների մեծամասնութիւնը ցանկութիւն յայտնեց՝ շուտով իրագործուած տեսնել գիւղական ուսումնարանի համար մեծ կարևորութիւն ունեցող այդ խնդիրը: Այս ուշադրութեան արժանի հարցի վրա կաշխատենք մի ուրիշ անգամ մանրամասն խօսել. առ այժմ այսքանը կասենք, որքան մեծ օգուտ կը ստանար այդ դէպքում նոյն իսկ ամբողջ գիւղը, եթէ գիւղական ուսուցիչը ունենար փոքր ի շատէ գիւղատնտեսական ուսում:

—

«Русскій Курьеръ» լրագրից իմանում ենք, որ այս տարուայ ամառը Կովկաս պիտի գան քանի մի ուսումնականներ քննելու և մշակել տալու այստեղ նոր գտնուած մարգանեցի հանքերը: Որովհետև մարգանեցը մեծ տեխնիկական կարևորութիւն ունի, գլխաւորապէս զանազան գործուածների համար ներկ պատրաստելու կողմից, ուստի կազմվում է մի ընկերութիւն, մեծ դրամագլխով, այդ հանքերի մշակութեան համար: Մարգանեցի այս հարուստ հանքերը գտնված են Թիֆլիսի նահանգում:

—

Լսվում է, որ մտադրութիւն կայ շուտով բանալու շերամապահութեան ուսումնարաններ՝ գլխաւորապէս Բագուի և Քութայիսի նահանգներում:

—

Երեքշաբթի, ամսիս 18-ին, Ներսիսեան դպրոցը տօնեց Ս. Ղևոնդեանց յիշատակը: Վանքի մայր եկեղեցում հոգեհանգիստ կատարելուց յետոյ դպրանոցի աշակերտները և ուսուցիչները, փոքրաթիւ հասարակութեան հետ հաւաքվեցան ուսումնարանի դահլիճը, որտեղ եղան մի քանի ճառախօսութիւններ: Նախորդ տարիների հետ համեմատելով հանդէսը շատ անշուք էր:

—

Ամսիս 18-ին, երեքշաբթի, երեկոյեան 8 ժամին, Գիւղատնտեսական ընկերութեան շէնութեան դահլիճում կայացաւ Տեխնիքական ընկերութեան ժողովը Թիֆլիսի ջրանցքի շինութեան ծրագրի քննութիւնը շարունակելու համար: Ժողովին ներկայ էին և բազմաթիւ կողմնակի անձինք:

—

Թիֆլիսի ջրանցքը այժմ զանազան խօսակցութիւնների նիւթ է դարձել թէ հասարակութեան զանազան շրջաններում և թէ տեղական լրագրութեան մէջ: Տարաձայնութիւնների գլխաւոր նիւթը, ինչպէս արդէն հաղորդեցինք «Մշակի» մէջ, վերաբերում է այն կէտին, թէ արդեօք քաղաքի համար որն է աւելի լաւ, Կուրի թէ Ավչալայի աղբիւրների ջուրը: Քաղաքային վարչութիւնը իր կազմած ծրագրում առաւելութիւն է տուել Ավչալայի ջրին: «Մշակի» անցեալ համարներից մէկում, խօսելով Տեխնիքական ընկերութեան ժողովի մասին, և յայտնելով, որ ժողովը իսկապէս մի որոշ եզրակացութեան չեկաւ Կուրի կամ Ավչալայի ջրի առաւելութեան վերաբերութեամբ, մենք աւելացրինք, որ այսպիսի տարաձայնութիւնների ժամանակ, կամ քաղաքային վարչութիւնը սկսէ գործը իր կազմած ծրագրով, պատասխանատուութիւնը իր վրա առնելով, և կամ պէտք է խնդիրը ենթարկէ բազմակողմանի քննութեան հեռացնելու համար տարաձայնութիւնների պատճառը: Նոյն միտքը այժմ յայտնում է «Кавказъ» ռուս լրագիրը: —Միթէ, ճշմարիտ, քաղաքային վարչութիւնը չէ ուզում ուշք դարձնել զանազան կողմերից արտայայտուած կասկածներին. կամ ինչու նոյն քաղաքային վարչութիւնը դրական փաստերով չէ ցոյց տալիս իր ծրագրի ճշտութիւնը և առաւելութիւնը և կամ միթէ, յիրաւի, քաղաքային վարչութեան դէմ խօսողները ղեկավարվում են անձնական դիտումներով: Ցանկալի է, որ աւելի յարգանքով վերաբերուէին դէպի այս գործը քաղաքի ղեկավարները ու մեր մասնագէտները:

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ հեռագրում են մեզ: «Փետրուարի 14-ին, երբ լուր տարածվեց թէ վերջապէս հայր Խորէն Ստեփանէն Սինօդի հրամանին հնազանդվելով վերջնականապէս պատրաստվում է գնալ իր աքսորանքի տեղը, Հաղբատ վանքը, ժողովրդի խուռն բազմութիւնը հաւաքվեց եկեղեցու գաւթում, յաջորդարանի շինութեան առջև: Ներկայ էին բազմութեան մէջ և օտարազգիք: Եկան և հաշտարար դատաւորը և գնդապետ Բրէվերն և ուրիշ աստիճանաւորներ, որոնք, տեսնելով ժողովրդի վիշտը, իրանք էլ չը կարողացան անտարբեր մնալ: Նրանք հրաւիրեցին յաջորդարան տեղիս գաւառապետին և խնդրեցին որ հեռագրէ նորին վեհափառութեանը, իմացնելով ժողովրդի վշտալի տրամադրութիւնը և որովհետև ժողովուրդը այդ մասին արդէն ուղարկած է 4 հոգի պատգամաւորներ Էջմիածին, ուստի հեռագրի մէջ խնդրվում էր վեհափառից, ժողովրդի վշտալի յուզմունքին վերջ դնելու համար, դադարեցնել հայր Խորէնի գնալը: Փոքր ինչ հանդստացած, ժողովուրդը անհամբեր և սրտատրոփ սպասում է Էջմիածնի անօրինութեանը»:

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ այսօր, շաբաթ օր, փետրուարի 22-ին Թիֆլիսի ժողովարանում լինելու է կօնցերտ յօգուտ հայոց Թատրօնական ֆօնդի, մասնակցութեամբ տ. տ. Արտեմեւի, Ստախօվսկու, պ. Ազամեանի և ուրիշների:

—

Փետրուարի 20-ին վախճանվեցաւ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ մեր ամբողջ երկրում յայտնի գերմանացի հնագէտ և բնագէտ Ֆրիդրիխ Բայերն: Այդ եռանդոտ մարդը, այդ անխոնջ աշխատողը իր կեանքի կէսը նուիրած էր Կովկասի հետազօտութեանը:

մարդասէր ու արդար մտքերի պաշտողների մէջ յարուցանենք արհամարհանք և զզուանք դէպի մարդը: Իսկ դա ցանկալի չէ, որովհետև կը նսեմացնի նրա նշանակութիւնը և անդամալոյծ կանի ընթերցողի վրա, հասարակական կարծիքի վրա, նրա աստուածային բանաստեղծութիւններով ունեցած ազդեցութիւնը: Դրանով ոչ ինքն Նեկրասով կը դրսովի, կուղղվի, որովհետև արդէն մեռած է, ոչ էլ նրանից յետոյ եկող հանճարները կուղղվեն, որովհետև, ինչպէս երևում է, տաղանդը, եթէ ոչ միշտ, գոնէ շատ անգամ միացած է լինում ամենազզուելի մոլութիւնների հետ:

Ես ցանկանում եմ թէ Երիցեանին և թէ նրա Կ. Պօլսի alter-ego-ին, քահանայ Մկրեանին երկար կեանք: Բայց մենք ամենքս մահկանացուներ ենք. մի անգամ դուք էլ, ինչպէս մենք ամենքս, կը մեռնէք: Եւ դուք որ ուրիշների, մեր նշանաւոր հանգուցեալների վրա գրեցիք այդքան գեղեցիկ կենսագրութիւններ, քաջութիւն ունեցէք մեռնելուց առաջ նոյնքան պարզութեամբ գրել և ձեր սեփական կենսագրութիւնները: Թող այդ ձեր գրուածները մենք հրատարակենք ձեր մահից յետոյ: Կարծում եմ որ այդ առաջարկութիւնը ձեզ շատ հաճելի էլ չէ երևում:

* * *

Ցունվար ամսին չը կարողացայ գրել ֆելիետօն, ինչպէս ասեցի, նիւթի պակասութեան պատճառով: Նիւթի պակասութեան պատճառներից մէկը և այն էր, որ բաւական ժամանակ Ռուսաստանի փօստը չէր գալիս մեզ մօտ, ինչպէս ասում են Վլադիկավկաս-Ռօստօվի երկաթուղու գծի վրա մի կամուրջի կոտրվելու պատճառով: Շատ խելօք և գործնական մարդիկ են այդ ինժեներները, նրանք միշտ աշխատում են կամուրջները այնպէս շինել, որ կամուրջները երկար չը տևեն, շուտով կոտրվեն ու նրանք նորից գործ ունենան, վաստակ ունենան՝ նոր կամուրջներ շինելով, կամ գոնէ եղածները, որոնք անմիջապէս շինվելուց յետոյ քանդվում են, կարկատելով:

Ահա ինչ է նշանակում քաղաքակրթութիւնը, և նրանից բղխող խելացի, հեռատես և գործնական ոգին: Նոյն երևոյթը նշմարվում է այժմ և Անգլիայում: Այնտեղ տիրում է արդէն մի քանի տարի և հետզհետէ ուժեղանում արդիւնագործական ճգնաժամը (կրիզիսը): Բանուորները ահագին թւով անգործ են մնում: Ի՞նչ անեն խեղճերը: Բայց անգլիացուն յատուկ գործնական ոգին ցոյց է տուել նրանց ինքնաօգնութեան ճանապարհը: Եւ ահա բանուորների ամբոխը սկսում է այլ և այլ քաղաքների փողոցներում ամուկներ հանել, ամեն բան քանդել, պատուհանների ապակիները մեծ թւով կոտրատել, փաբրիկաների մեքենաները քանդել, նրանց մէջ եղած ապրանքները կտոր կտոր անել, ջուրը նետել: Պարզ է որ հիմա, մի քանի միլիոնի ապրանք ոչնչացնելուց յետոյ, նորից գործ կը լինի բանուորների համար: Եւ ապակիների գործարանները, և կերպասների ու գուլպաների գործարանները և մեքենաների փաբրիկաները, բոլորն էլ նորից գործ կը ստանան, ուրեմն գործ կը ստանան և բանուորները:

Ես Թիֆլիսում մի գերմանացի վիմագրող (լիտօգրաֆ) էի ճանաչում: Նրա հետ բարեկամ լինելով շատ անգամ նրա հետ մնում էի գարեջրատունը: Երբ միասին նստած, այլ և այլ հարցերի վրա էինք խօսում ես, միշտ նկատում էի որ նա իր առջև դրված գարեջրի շիշից մեծ խնամքով էտիկէտն էր պոկում: Շիշը վերջանալուն պէս, նա պահանջում էր մի երկրորդ շիշ և անուշ խմիչքը խմելու ժամանակ նորից սկսում էր պոկել շիշի էտիկէտը:

—Այդ ինչ վատ սովորութիւն ունէք, նկատեցի ես նրան:

—Ոչ, դա սովորութիւն չէ, դա ինձ ու իմ ընտանիքին հաց տուող պարապմունք է, պատասխանեց ինձ վիմագրողը:

—Ինչպէս...

—Այդ էտիկէտները ես եմ վիմագրում գարեջրի գործարանի համար, որքան շատ կը փչանան էտիկէտներ, այնքան շատ ես կը ստանամ նոր պատուէր գործարանից:

Տեսնում էք որքան խելացի, գործնական և հեռատես են լինում մարդիկ. և որքան նմանութիւն կայ վատ կամուրջ շինող ինժեների, ամեն բան քարուքանդ անող անգլիացի բանուորի ու շիշերի էտիկէտներ պոկող վիմագրողի գործողութիւնների մէջ:

Միայն մեր հայոց մամուլը դեռ այդքան խելք չը սովորեց: Ցաւալի է որ հայերը շատ են սիրում ամեն բան մուֆթա վայելել: Եթէ մի հայոց թերթ 1000 բաժանորդ ունի, կարելի է առանց սխալվելու ասել որ նոյն թերթը տասը հազար ընթերցող ունի, որովհետև իւրաքանչիւր համարը 10 մարդ են կարդում ձրի, առանց գրվելու, խնայելով 10 րուբլ խմբագրութեանը տալու: Ինչպէս անի հայ խմբագիրը որպէս զի առաջն առնի այդ վատ սովորութեանը լրագիրը ձրիապէս կարդալու ու իր թերթի բաժանորդների թիւը շատացնի:

Միակ միջոցը սա է. պէտք է տպել լրագիրը այնպիսի վատ թղթի վրա, որ երբ ընթերցողը ամբողջ համարը կարդալուց յետոյ հասնում է վերջին երեսին, հեռագիրներին, խմբագրութեան պատասխաններին և յայտարարութիւններին, թերթը արդէն պատռվի, կտոր կտոր լինի, այնպէս որ բաժանորդի համար անհնարին լինի իր համարը իր ծանօթին տալ կարդալու համար:

Այո, իմ կարծիքով թուղթ ծախող պ. Տէր-Սարգսեանց չափից դուրս լաւ թուղթ է տալիս «Մշակի» խմբագրութեանը: Պէտք է համոզել նրան, որ շատ էժան և շատ վատ թուղթ տայ, որպէս զի «Մշակի» համարը կարդացված լինելուց յետոյ, անմիջապէս քրքրվի, փչանայ բաժանորդի ձեռքում: Այն ժամանակ մուֆթա կարդացողներն էլ ստիպված կը լինեն գրվել և փող վճարել:

Ֆելիետօնս գրելու ժամանակ յանկարծ մտնում է իմ սենեակը իմ բարեկամներիցս մէկը:

—Մեղք չէ այսպիսի լաւ եղանակին տանը նստել, բացականչում է նա սենեակս մտնելով, բացի սրանից հիմա բարեկենդան է, գնանք բլինի ուտենք:

Ընդմիջեցի ֆելիետօնս և գնացինք:

Բարեկամս թէև հայ է ինքն, բայց հայերէն մի խօսք չը գիտէ: Այնու ամենայնիւ նա միշտ հետաքրքրվում է հայոց կեանքով:

Ռեստօրանում նստած բլինի ուտելով նա ըսկսեց ինձ հարց ու փորձ անել, թէ ինչ նոր բան կայ, ինչ է կատարվում առհասարակ հայոց կեանքի մէջ, ինչ հետաքրքիր բան կայ հայոց մամուլի մէջ:

Եւ ես ահա ստիպվեցայ բաւականացնել բարեկամիս հետաքրքրութիւնը, պատմելով նրան հայոց կեանքի մէջ վերջին մի երկու ամսվայ ընթացքում պատահած ամենանշանաւոր անցքերը մի առ մի:

Հայոց պարլամենտի, այսինքն Կ. Պօլսի ազգային ժողովի վերջին երկու ամսվայ զբաղմունքների առարկաներից ամենանշանաւորն այն էր, թէ հայերից շատերը եկեղեցի են մտնում ոտնամաններով: Երեսփոխան Մարկոս Աղաբէգեան յայտնեց ժողովին, որ թէև նա էլ միշտ ոտնամաններով է մտնում եկեղեցի, բայց երբէք չէ մօտենում խորանին, այլ միշտ եկեղեցու մէջտեղ է կանգնում:

Ոտնամանների հարցի երկար և տաք վիճաբանութիւններից յետոյ, ազգային ժողովը վճռեց յանձնարարել ազգային երեսփոխաններին, որ կիրակի օրերը անպատճառ յաճախեն եկեղեցիները և խիստ վերահսկողութիւն անեն ժողովրդականների վրա արդեօք կօշիկներով են մտնում նրանք եկեղեցի թէ առանց կօշիկների: Եթէ կօշիկներով,—այն ժամանակ, հանել տալ նրանցից կօշիկները և ուղարկել կալանաւորված կօշիկները ազգային ժողովին, որ կը ծախի այդ կօշիկները, երբ բաւական պաշար հաւաքվի, գոյացած գումարը գործ դնելով Երուսաղէմի պարտքերի վճարման վրա:

Բայց երբ որ եկեղեցի գնացող շատ մեծ բազմութիւն է լինում, քանի որ ազգային երեսփոխանի համար դժուար է խուռն բազմութեան մէջ որոշել ով է ոտնամաններով և ով առանց ոտնամանների, վճռված է որ ազգային երեսփոխանը կանգնելու է եկեղեցուց դուրս և երբ խուռն բազմութիւնը կը հաւաքվի փողոցում, նրա հրամանին ամբողջ ժողովուրդը բոլէապէս պէտք է զիրամալա (գլխիվայր) կանգնի, որպէս զի ազգային

Տաճկների ընթացքում, տարվայ ամեն եղանակին, մեր երկրի սարեր ու ձորերն ընկած, դաւաճանը մի ձեռքում, մուրճը միւս ձեռքում, նա հաւաքում էր մենեղաններ, դրամներ, հնութիւններ, փորում էր հին գերեզմանները ու նախապատմական բլուրներ, հարստացնում էր նրանցով մեր կովկասեան Մուզէումը, իր ամեն մի գիւտի մասին անմիջապէս հաղորդում էր եւրոպական գիտնական հրատարակութիւններին և քիչ չը նպաստեց եւրոպացիներին մեր երկրի հետ ծանօթացնելուն: Իր կեանքի [illegible] չատ քիչով բաւականանալով, նա ապրում էր [illegible] և վախճանվեց աղքատութեան մէջ:

Ամսիս 20-ին, Արծրունու թատրոնում, դրամատիկական խմբի մասնակցութեամբ, պ. Ադամեանը ներկայացրեց «Համլետ»: «Համլետ» և Ադամեան,—ահա թէ ինչն էր գրաւել անթիւ բազմութիւն ժողովրդեան: Սակայն խմբի [illegible] ամեն մարդ [illegible], որի պատճառով և [illegible] անհնար էր, և փոքր ինչ ուշացողը ստիպված էր ամբողջ գործողութեան ժամանակը կանգնել, թէև տոմս ունէր, թէև այդ [illegible] աւելի փող էր վճարել: Բայց աւելի զարմանալին այն է, որ, ինչպէս [illegible] երևում էր [illegible]... Ներկայացման մանրամասնութիւնները «Մշակի» ընթերցողները յաջորդ համարում կը կարդան, այժմ [illegible] կասենք, որ [illegible] գեղեցիկ էր, [illegible] Շեքսպիրի [illegible]... Տխուր [illegible] նոր Օֆելիայի ներկայացնողը: Այս անգամ էլ հասարակութիւնը [illegible] Ադամեանին [illegible] Բաֆֆիի գրվածներից մի քանի հատոր մի աշակերտական ոտանաւորի հետ, որը մինչև անգամ կարդացին բեմի վրա ի դիմաց պ. Ադամեանի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Ուրմիա, յունվարի 15-ին

Ուրմիա քաղաքից 15 վերստ հեռաւորութեամբ գտնվող Թաքալու գիւղից մի պարսիկ այս օրերս բռնի կերպով փախցնում է մի հայ կնոջ, որ յայտնի էր գիւղում իր հրաշալի գեղեցկութեամբ, և տանելով նրան մօլլայի մօտ, մահմեդական կրօնին համեմատ կատարել է տալիս մօլլային իրանց քապինը (պսակադրութեան ծէսը):

Երեք օրից յետոյ վաղ առաւօտեան, Թչուառ կինը, յարմար րոպէ գտնելով, ծպտեալ կերպով փախչում է մահմեդականի տունից, չը նայելով որ ինքն ատաբոլիկ է լինում, իսկ եղանակը չատ ցուրտ, և կարողանում է հասնել Թաքալու գիւղից 14 վերստ հեռաւորութեամբ գտնվող Գարտուբաժ հայոց գիւղը: Բայց այդ գիւղի հայերը, վախենալով մահմեդականների բարկութիւնից և նրանց վրէժխնդրութիւնից, Թչուառ հայուհուն անմիջապէս հասցնում են Նախչուանթափայ հայոց գիւղը և այնտեղ ապաստանում են ողորմելի փախստականին հայ քահանայի տանը:

Միւս օրը, լուսաբացին, արդէն փախստական հայ կնոջ մասին լուրը տարածվում է ամբողջ գիւղում և ահա թէ այդ գիւղի մահմեդականները և թէ մօտակայ պարսիկ գիւղի ամբոխը, հաւաքվելով քահանայի տան առջև, գոռում գոչում են, պահանջելով որ «անզգամ» հայուհուն, որ դաւաճանել է մահմեդական սուրբ կրօնին, յանձնեն իրանց ձեռքը: Մահմեդական ամբոխի կողմից այդ անցքի մասին բարձրացած աղմուկը, նրանց մէջ այդ անցքով յարուցված անպատմելի յուզմունքը, հետզհետէ ընդունում է աւելի և աւելի սպառնալի կերպարանք, այնպէս որ գիւղերից լուրը կայծակի արագութեամբ հասնում է և Ուրմիա քաղաքը և այստեղ էլ ամբոխի մէջ այնպիսի մեծ յուզմունք է պատճառում, որ վերջապէս լուրը հասնում է և տեղական գլխաւոր դատարանի տեղեկութեանը: Սա անմիջապէս 20 հոգի զինուորներին հրամայում է գնալ գիւղերը, որոնել, գտնել, կալանաւորել և բերել իրան մօտ մահմեդականութիւնն ընդունած հայուհուն, որ մահմեդականութիւնը ընդունելուց յետոյ համարձակվել է փախչել մահմեդականի տանից և նորից վերադառնալ «անհաւատների», այսինքն հայերի մօտ:

Մի քանի օրից յետոյ կալանաւորվում են ոչ թէ միայն անցքի սկզբնապատճառ եղած Թչուառ հայուհին, բայց և նրա հայրը, նրա տագրը, և Նախչուանթափայ հայոց գիւղի հայ քահանան, որ համարձակվել է իր տանը ապաստան տալ ողորմելի հայուհուն: Բոլորն էլ անմիջապէս բանտարկվում են: Տագրը, մի 22 տարեկան հասակի երիտասարդ, երկիւղից մի քանի ժամից յետոյ բանտում մեռնում է:

Տեսնելով մահմեդական մոլեռանդ ամբոխի սարսափելի յուզմունքները, քանի որ իրանց ասելով իրանց «մուսուլմանլըղ խարաբ եղաւ անհաւատների ձեռքով», բացի սրանից ստանալով բազմաթիւ պարսիկների ստորագրութեամբ մի գրաւոր բողոք քրիստոնեաների դէմ, որ, ի հարկէ, սարքած էր մօլլաների ձեռքով, և որի մէջ մահմեդականները խնդրում են ատրութիւնից որ իրանց Թոյլ տրուի օրինակելի կերպով պատժել քրիստոնեաներին,—դատաւորը վճռում է՝ մահմեդական հայ կնոջը պահել մահմեդականների չըրջանում և նորից պսակել տալ նրան մի որ և է մահմեդականի հետ, բանտում մեռած տագրի դիակը հրամայում է գցել շներին, իսկ հայ քահանային վզից չուանը կապել տալով, սարսափելի կերպով գանակոծել է տալիս և յետոյ բանտ գցում:

Մահմեդական ամբոխը, ինչպէս երևում է, չատ գոհ մնալով գործի այդ տեսակ վճռից, յուզմունքը կատարելապէս դադարեց և ամեն բան հանդստացաւ:

Ս.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լվովում, փետրվարի 5-ին, կայացաւ վաճառականների մի բազմամարդ ժողով, որի նպատակն էր, գտնել միջոցներ՝ ընդհատելու համար պրուսիայի վաճառականների և գործարանատէրերի հետ ունեցած բոլոր յարաբերութիւնները: Երկար խորհրդածութիւններից յետոյ ժողովը ընտրեց մի յանձնաժողով, որը պարտաւոր է մի չաբաթուայ ընթացքում ներկայացնել ծրագիր այդ նպատակի իրագործման վերաբերեալ: Փետրվարի 15-ին Կրակօվում կայացած մի ուրիշ ժողով, ինչպէս հաղորդում է «Русскій Курьеръ» լրագիրը, վճռեց, որ Պրուսիայից ապրանք առնել կը նշանակէ ազգասիրութեան դէմ մեծ յանցանք գործել: Ժողովը ընտրեց մի յանձնաժողով, որը պիտի հոգայ տեղական արդիւնաբերութիւնը զարգացնելու՝ և մտածելու միջոցներ՝ որով կարելի լինի ձեռք բերել այն բոլորը, ինչ որ առաջ բերվում էր Պրուսիայից: Աւհասարակ յոյս կայ, որ իշխան Բիսմարկի տասն և իններորդ դարի անունը արատաւորող բռնաւոր քաղաքականութիւնը կը ջախջախուի:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 փետրվարի: Շաքարագործների ժողովում կայացրած խնդրագիրը քննելու համար, կազմված է կառավարչական մի առանձին յանձնաժողով ֆինանսների նախարարի օգնական Նիկոլաեվի նախագահութեամբ: Այս յանձնաժողովին չաքարագործների կողմից մասնակցում են չորս ներկայացուցիչներ՝ կոմս Բոբրինսկի, կոմս Զատսկի, իշխան Դոլգորուկով և Բլիոխ:

ԻՐԲԻՏ, 19 փետրվարի: Տուրինսկում վախճանվեց փետրվարի 16-ին Տոբոլսկի նահանգապետ Լիսոգորսկին:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 19 փետրվարի: Այսօր ստորագրվեցաւ սերբ-բուլգարական հաշտութեան դաշնագիրը:

ՍՕՖԻԱ, 19 փետրվարի: Հաշտութեան հաստատվելու պատճառով մայր եկեղեցում մաղթանք մատուցվեցաւ:

ԻՐԲԻՏ, 20 փետրվարի: Տօնավաճառը վերջանում է և հաշւէտուութիւնը սկսվել է: Սիբիրիայի վաճառականները անցեալ տարուանից աւելի քիչ էին. այս տարի մանուֆակտուրայի ապրանքը ծախված է 25% աւելի պակաս անցեալ տարուանից: Աւելի լաւ ծախվեց չայը, գալանտերեան ապրանքը և ամանեղէնները:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 20 փետրվարի: Թագաւորը մի հրովարտակով հրամանագրում է զօրադադար անել գործադիր և առաջին չրջանի զօրքերին. յետադայ սպառազինումն և մարդկանց զինուորական ծառայութեան կանչելը դադարեցրած են: Կոմս Քեվէնհիւլէրը կը նշանակվի, ինչպէս երևում է, Բուխարեստի դեսպան:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 փետրվարի: Ֆրանսիան յայտնեց, որ կընդունի Թիւրք-բուլգարական համաձայնութիւնը միայն այն ժամանակ, երբ կը վճռվի Ռումէլիայի և Թիւրքիայի մէջ մաքսային գծի հարցը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի: Թոյլատրված է ռուսաց պատրաստութեան ագելից ըմպելիքների և գարեջրի անմաքս մուտքը Ամուրեան և Պրիմորեան նահանգները, արքունական գանձարանի չահերը պահպանող յայտնի պայմաններով: «Journal de St. Petersbourg» լրագիրը հաղորդում է, որ պետութիւնների մէջ կայացաւ համաձայնութիւն Թիւրք-բուլգարական պայմանագրի էութեան վերաբերութեամբ: Մնում են միայն մի քանի ձևականութիւններ բուլգարո-ռումէլիական միութեան վերջնական հրատարակման ձևի մասին և պետութիւնների փոխադարձ համաձայնութեան վաւերացման մասին: Բ. Դուռը ցանկանում է, որ այդ տեսակ համաձայնութիւնը վաւերացրած լինէր կոնֆերէնցիայում: Բայց որոշված է որ, կոնֆերէնցիան կը կայանայ միայն Արևելեան Ռումէլիայի վերաքննված կանոնադրութեան Եւրոպայի վաւերացմանը ներկայացնելու դէպքում:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 փետրվարի: Բ. Դրան կխա-

երեսփոխանը առանց որ և է դժուարութեան կարողանայ տեսնել ով ստնամաններ ունի իր ոտների վրա, և ով չունի:

Ազգային գժանոցի (ներեցէք, ազգային ժողովի) այդ նշանաւոր և ազգօգուտ վճիռը անշուշտ մեծ կարևորութիւն ունի և բերկրանօք պիտի լցնէ համայն ազգայիններու սրտերը:

Շուտով իր գոյութեան քսան և հինգամեակը տօնող Կ. Պօլսի հայոց ազգային ժողովի այդ ստնամանական վճիռը այդ ազգային ժողովի երկարամեայ ազգաշահ գործունէութեան պսակն է:

Միայն մի բանի վրա եմ զարմանում. այդ ինչպէս է պատահել որ այդ նշանաւոր խնդրի ու վճռի մասին Թիֆլիսի հայոց մամուլը կարողացաւ տեղեկանալ այդքան ուշ և միմիայն «Մշակի» Կ. Պօլսի Թղթակցի խօսքերից, այն ինչ «Հիւսիսային հեռագրական» գործակալութիւնը այդ մասին մեզ ոչինչ չը հեռագրեց, չը նայելով որ ահագին փողեր է վերցնում մեզանից իր հաղորդած հեռագիրների համար: Միթէ դժուար էր նրան այս ձևով հեռագրել մեզ, որով ազգաշահ լուրերին կարօտ մնացած մեր սրտերը աւելի չուտ կուրախացնէր ու բերկրանօք կը լցնէր:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 15 փետրվարի: Կ. Պօլսի հայոց ազգային ժողովը վճռեց որ հայոց եկեղեցի յաճախողները, ոտնամաններով չը մտնեն եկեղեցի:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 15 փետրվարի: Երեսփոխան Ազաբէգեան յայտնեց ժողովին, որ ինքն թէև ոտնամաններով է մտնում եկեղեցի, բայց միշտ սովորութիւն ունի եկեղեցու մէջտեղը կանգնել և երբէք չէ մօտենում խորանին: Ազաբէգեանը իր ճառի վերջը մեծ ծափահարութիւններ ստացաւ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 16 փետրվարի: Ասում են որ Բ. Դուռը նայում է հայոց ազգային ժողովի, ոտնամաններով եկեղեցի չը մտնելու երէկվայ վճռի վրա, որպէս մի վճռի, որով խախտվում է Բեռլինի դաշնագիրը:

ԼՕՆԴՕՆ, 17 փետրվարի: Մինիստրական օրգան «Standard» լրագիրը քննելով իր այսօրվայ առաջնորդող յօդուածի մէջ Մարկոս Ազաբէգեանի արտասանած ճառը Կ. Պօլսի հայոց ազգային ժողովում, նկատում է որ Անգլիան երբէք չի Թոյլ տայ հայերին դիպչել Թիւրքաց կառավարութեան չահերին և ձգտել խախտել Բեռլինի դաշնագիրը:

Յոյս ունենք որ ուրիշ անգամ կը ստանանք այդ տեսակ հեռագիրներ:

*
* *

Պատմեցի բարեկամիս և հետևեալ հետաքրքիր անցքի մասին:

Մինչև հիմա մենք կարծում էինք, որ սուտ խօսողները միայն Ֆրանսիայի Գասկօնյը նահանգում են լինում, բայց այժմ յայտնվեցաւ, որ մենք ինքներս մեր Անդրկովկասում մի Գասկօնյը նահանգ ունենք, այն է Զ ա ն գ ե զ ու ր գաւառը:

Ահա ինչ ենք կարդում տեղական մի հայոց լրագրի մէջ Զանգեզուրից գրված: Չեմ յիշում լրագրի անունը, միայն գիտեմ թէ այդ լուրը տպված է յիշեալ լրագրի № 23 մէջ և գիտեմ որ այդ լրագիրը Թէև ամենօրեայ է, բայց չաբաթ ուղիղ երեք անգամ է դուրս գալիս, որովհետև երկու ամսվայ, յունվարի և փետրվարի ընթացքում դուրս բերեց ուղիղ 24 համար:

Ահա ինչ է գրված այդ լրագրում:

«Նորաշէն գիւղի մօտ պ. Ս. Յակոբեանց մի նոր պղնձահանք է գտել, որից դուրս է գալիս առատ պղպղատ: Այդ պղպղատը հալելով, ստացան չատ պատուական պղինձ:»

Եթէ Գասկօնյում կոճակ ցանելով բերրի հողի մէջ, բուսնում է ութ օրից յետոյ վերջին մօդայով ձևած ու կարած փոխան, ինչի Զանգեզուրում չէ կարող պատահել, որ պղնձահանքից, պղպղատ դուրս գայ և պղպղատը հալելով նորից ստացվի ամենապատուական պղինձ:

Շուտով նոյն լրագրում կը կարդանք և հետևեալ Թղթակցութիւնները:

«Զանգեզուրի Ն ո ր ա շ է ն գիւղից մեզ գրում են որ այդտեղ գտնվեցաւ մի չատ հարուստ երկաթէ հանք: Այդ հանքից ստացած երկաթը հալելով ստացան ամենապատուական ոսկի:»

Կամ այս տեսակ Թղթակցութիւն:

«Զանգեզուրի Հ ի ն չ է ն գիւղից մեզ գրում են, որ այդ գիւղում մի կով կայ, որ տարիների ընթացքում ոչխարներ է ծնում: Այդ ոչխարները մեծացնելով ստանում են նորից պատուական կովեր և եզներ:»

*
* *

Բայց կարծեմ հայոց կեանքի նորութիւնների մասին իմ պատմութիւններով բաւական ձանձրացրի թէ իմ բարեկամին և թէ ձեզ, ընթերցող:

Այժմ դառնանք դէպի մեր Թիֆլիսի այս ձմեռվայ զուարճութիւնները:

Այս ձմեռը մենք ունէինք բազմաթիւ պարահանդէսներ և բոլորն էլ բարեգործական նպատակով:

Պ ա ր ա հ ա ն դ է ս յօգուտ Պետերբուրգի բժշկական իգական կուրսերի, պ ա ր ա հ ա ն դ է ս յօգուտ հայոց գրքերի հրատարակութեան ընկերութեան, պ ա ր ա հ ա ն դ է ս յօգուտ հայոց Բարեգործական ընկերութեան, պ ա ր ա հ ա ն դ է ս յօգուտ վրաց Թատրոնական մայր գումարի, պ ա ր ա հ ա ն դ է ս յօգուտ Թիֆլիսի Ֆրանսիական բարեգործական ընկերութեան:...

Բայց այդ բոլոր պարահանդէսներում մի մեծ պակասութիւն կայ, այն է պարեկող երիտասարդների պակասութիւնը: Երիտասարդները դարձել են ծանրաբարոյ, դարձել են ն ս տ ա ծ մարդիկ, ս օ լ ի դ մարդիկ: Պար եկող օրիորդները և տիկինները յուսահատութեան մէջ են:

Բայց ինչպէս երևում է ոչ թէ միայն մեր երկրում, բայց և Եւրոպայում, նոյն իսկ պարդալ սիրող գերմանացիների մէջ երիտասարդները այս դարի վերջում փ ի լ ի ս օ փ ա յ են դարձել և այլ ևս չեն պարդալիս:

Գոնէ այդ մասին գանգատվում են Բեռլինի գերմանական լրագիրներն էլ:

Եւ ահա, այս առիթով Բեռլինի ծաղրական «Kladderadatsch» լրագիրը հաղորդում է որ աչքի առաջ ունենալով այն հանգամանքը, որ այժմեան երիտասարդութիւնը չէ սիրում պար գալ և պարահանդէսներում օրիորդներն ու տիկինները միշտ գանգատվում են պար եկող կ ա վ ա լ է ր ն ե ր ի պակասութեան մասին, նորերումս մեծ քանակութեամբ բերվեցան Բեռլին և ծախվում են մագազիններում Ամերիկայում հնարված գ ու տ ա պ ե ր չ ի ց շինված կավալէրներ, որոնք չարժվում են ելեկտրական ույժի միջոցով: Այդ տեսակ կավալէրի վրա կարելի է ցանկութեան համեմատ հագցնել կամ ֆրակ, կամ զինուորական համազգեստ և կանգնեցնել նրան պարահանդէսի ժամանակ դահլիճի պատերից մինի մօտ: Տիկինները և օրիորդները կարող են հերթով մօտենալ այդ մեքենայ-կավալէրին, չօշափել մատով նրա կուրծքի վրա չինած կոճակներից մինը, որ անմիջապէս ելեկտրական հոսանքի միջոցով չարժման մէջ է գցում սուս կավալէրին և նայելով թէ ինչ կոճակ է չօշափում իր քնքոյշ մատներով պար գալ ցանկացող տիկինը, գուտապերչեայ մարդը սկսում է նրա հետ կամ վալս, կամ պօլկա պար գալ: Երբ պար եկող աղջիկը յոգնած է, բաւական է որ նա դարձեալ իր մատը դնի իր կավալէրի կուրծքի մի ուրիշ կոճակի վրա և ելեկտրական հոսանքը կտրվելով, կավալէրը անմիջապէս կանգ է առնում: Գուտապերչից չինած պարեկող կավալէրը երկու առաւելութիւններ ունի համեմատելով խսկական կավալէրների հետ, նախ՝ նա երբէք չէ յոգնում պար գալուց և երկրորդ պար գալու ժամանակ, չէ կարող ինչպէս խսկական կավալէրները, ձանձրացնել իր դ ա մ ա յ ի ն որ և է անմիտ խօսակցութեամբ:

*
* *

Վատ չէր լինի եթէ Զարուխչեան եղբայրները Թիֆլիսի պարահանդէսների համար էլ բերել տային Ամերիկայից այդ տեսակ գ ու տ ա պ ե ր չ ե ա յ մեքենայ-կավալէրների մեծ քանակութիւն:

Հաւատացած եմ, որ մեծ օգուտ կունենային և մեր տիկիններն ու օրիորդները, մեր խսկական կավալէրներից զզուած, անպատճառ կառնէին այդ տեսակ կավալէրներ, ինչ գին էլ նշանակէին Զարուխչեան եղբայրները իրանց այդ ապրանքին:

*
* *

Բայց բարեկենդանն անցնում է, մեծ պասը մօտենում է: Բաւական է ծիծաղել, բաւական է զուարճանալ և ուրիչներին զուարճացնել: Ապաշխարութեան սոթ ծանր չաբաթները հասել են:

ԱՍԻԱՑԻ

պաշտօնական «Թայմս» լրագիրը առաջարկում է կազմել Բալկանեան պետութիւնների դաշնակցութիւն, գերմանական դաշնակցութեան նման, Թիւրքիայի գլխաւորութեամբ: Յունաստանը համակրում է այդ առաջարկութեանը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 փետրվարի: Արդարադատութեան մինիստրութեան բաժնի փոխ-դիրեկտոր Պլատօնօվ նշանակված է սենատի հողաչափական բաժնի օբեր-պրօկուրոր, իսկ Պետերբուրգի դատաստանական պալատի անդամ Բիլբասօվ—արդարադատութեան մինիստրութեան բաժնի փոխ-դիրեկտոր:

ԻՐԲԻՏ, 21 փետրվարի: Մազեղէններից մանաւանդ պահանջվում էր աղուեսի մորթը, այս աքիսի մորթը, ամենից սակաւ պահանջվում էր սամոյրը: Իւղ բերված է անցեալ տարվանից 33,000 պուդով աւելի, իսկ ճրագու՝ 150,000 պուդով պակաս:

ՍՕՖԻԱ, 21 փետրվարի: Իշխանը, զօրահանդէս անելուց յետոյ, յայտնեց, որ խաղաղութեան դաշնագիրը կապված է: Այդ ուրախալի լուրը ոգևորութեամբ ընդունվեցաւ:

ԱԹԷՆՔ, 21 փետրվարի: Աւստրիական զրահակիրը և անգլիական մի նաւ Պիրէյ եկան. կարծում են, որ այդ նաւերը կազմում են որպէս առաջապահ զունդ եւրոպական նաւատորմի: Մտքերի յուզմունքը պակասեցաւ:

ԲԵՐԼԻՆ, 21 փետրվարի: Երէկ ռէյխստագում սկսվեցաւ օղահանութեան մենավաճառութեան օրինագծի քննադատութիւնը. ֆինանսների մինիստրը և պահպանողականները պաշտպանում էին օրինագիծը՝ ազատամիտները անպայման հակառակ են այդ օրինագծի. կենտրոնի կուսակցութիւնը առաջարկում է յանձնել այդ նախագիծը մի յանձնաժողովին, մասնացոյց անելով համաձայնութեան հնարաւորութեան վրա վերջումը:

ՓԱՐԻԶ, 21 փետրվարի: Արքայազն իշխանների աքսորման վերաբերեալ հարցում պատգամաւորների ժողովը 353 ձայների մեծամասնութեամբ 112-ի դէմ ընդունեց կառավարութեան առաջարկած բանաձևը՝ անցնել հերթական գործերին: Այդ բանաձևով ժողովը վստահութիւն է ցոյց տալիս կառավարութեանը և այն համոզմունքն է յայտնում, որ կառավարութիւնը հարկաւոր ժամանակ կը կարողանայ իշխանների վերաբերութեամբ հարկաւոր միջոցներ գործ դնել:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԻՆՔՆԱՈՒՍՈՒՑԻՉ

ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻ

Լ. ԽԱՆԱՂԵԱՆՑԻ

Ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ կենտրօնական գրավաճառանոցում և Էջմիածնում հեղինակի մօտ:

ԳԱՏԵԿԵՐԱԶԱՐԴ — ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԷԿ

1—3

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար ու ՄԱՍՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշուարարութիւնները առանց ուսուցչի օգնութեանը ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Վաճառվում է կենտ. գրավաճառանոցում, եղբարց Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Лабораторная, № 11: Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով С. П. Мануэльянцу.

Գինն է ամեն տեղ 2 րուբլի:

2—30

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Էլէկսիր-Melange. Մազերի արագ և առատ բուսցնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց: Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Բալզամ—Eugénie. դարմանայ և պակի փունջի ծաղիկներից, երեսին, շլինքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիօնի սպիտակութիւն տալու համար, շուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բիծերը ոչնչացնելու: Գինը 1 ր. 75 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով:

Կարմրադեղ—Eugénie. հեզուկ, թուշերին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից: Առաջարկվում է մանաւանդ թատրօնների և պարահանդէսների համար: Գինը 1 ր. 50 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Այդ բոլոր երեք կոսմէտիական արդիւնքները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պարունակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր:

Բէրթա Րիս.

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ՊՕՄԱԴ

Իսկական «Pasta Eugénie», գերադանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախորժ երևոյթների դէմ: Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն: Գինը մի սրուակի համար 1 ր. 60 կ.

Քինին-գլիցերինեան պօմադ պերուական բալզամից, մազերը պնդացնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար: Գ. 2 ր. սրուակի համար:

Ձեռքերի պօմադ: Գինը սրուակի համար 1 ր. 30 կ.: Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «հրեշտակ» և հնարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Իսկական «Poudre-Eugenie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձինով 1 ր. 50 կ., առանց վրձինի 1 ր. 20 կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Բրիգուտմանի» գործարանի:

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում Վ. Գրիվնակի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Զուբալովի տանը:

8—100.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՈՎ ՊՕԴՊՕԼԿՕՎՆԻԿ Օ. Կ. ՄԻՐԻՑԿՈՒ ուսուցիչ Պետերբուրգի նիկո. ինժեներական ուսումնարանի. Սերգիեւսկայա փողոց, տուն 16 կուրչի: Եօթը դասարանից րէալական ուսումնարանը անցնում է կառավարութեան բոլոր րէալական ուսումնարանների պրօգրամայով: Պատրաստական բաժանմունքը պատրաստում է բոլոր զինուորական և քաղաքային ուսումնարանների համար, այսինքն—կայսերական Ալէք. Լիցէումի և օրէնսգիտական ուսումնարանի (правовѣдѣнія), վաճառականական ուս. կադէտսկի կորպուսի ու Գիմնազիայի, և լիակատար քննութեան բոլոր կադէտսկի կորպուսների ատեստատի համար:

Դասընթացքը կըսկսվի Սեպտեմբերի 1-ից. խնդիրները ընդունվում են ամեն օր:

Ուսումնարանը գտնվում է. въ С.-Петербургѣ, Стремянная ул. д. 16 (Курча).

1—1

Թ Է Յ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԹԷՅԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐԻ

БРАТЬЯ К. и С. ПОПОВЫ

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ Ընկերութեան գրասենեակը գտնվում է Կուզնեցկի Մօստ փողոցի վրա եղբ. Տրետեակօվների տանը:

" Գլխաւոր պահեստը և 1, $^{1}/_{2}$, $^{1}/_{4}$, $^{1}/_{8}$ ֆունտով կշռելու տեղը գտնվում է Ալէքսէեվսկայա փողոցի վրա, Ալէքսէեվսկի վանքի մօտ, սեփական տանը:

Խ Ա Ն Ո Ւ Թ Ն Ե Ր

" Կուզնեցկի Մօստ փողոցի վրա, եղբ. Տրետեակօվների տանը:

" Ստրաստնօյ վանքի մօտ, Դուբրօվինների տանը:

" Կալուժսկի դռների մօտ, Գայլինի տանը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ Նևսկի պրօսպեկտի վրա, Կազանսկի մայր-եկեղեցու դիմացը Գանսենի տանը:

ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ Սենատօրսկայա փողոցում, № 461:

" Նովի-Սվետ փողոցում, կոմս Ստադիցկու տանը, № 1,252.

ԿԻԵՎՈՒՄ. Ալէքսանդրօվսկայա փողոցում Լիչկօվի տանը:

" Կրեշչատիկի վրա, Կիրգէյմի տանը:

ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ. Պետրօվսկայա փողոցում, սեփական տանը:

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ. Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, Միրիմանօվի տանը:

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼՈՒՄ. Բօլշայա Մօրսկայա փողոցում, Նրանցեվի տանը:

ՌՕՍՏՕՎ (ԴՕՆԻ ՎՐԱ). Նիկօլաեվսկայա փողոցում, Թատրօնի դիմաց, Շապօշնիկօվի տանը:

ՕԴԷՍՍԱՅՈՒՄ. Գրեչեսկայա փողոցում, Սկուլիչի տանը:

" Դերիբասօվսկայա փողոցում, Ջէրեպէննիկօվի տանը:

ՍԱՄԱՐԱՅՈՒՄ Դվօրեանսկայա փողոցում. Շիբաևի տանը:

Խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել: Մոսկվացիներին ներկայ ժամանակին շատ է հետաքրքրում թէյ վաճառողների, Ալէքսանդր և Իվան Պօպօվ եղբայրների գործը, որոնք ունեն իրանց ապրանքի պահեստը Մոսկվա գետի միւս ափին, կօժէվնիկի ասված տեղում, և որոնց մօտ, ինչպէս արդէն յայտնի է լրագիրներից, ոստիկանութիւնը գտել է մի նշանաւոր կեղծում որ կայանում իսկական թէյի հետ ԿԱՊՕՐԵԱՆ ասված խոտը խառնելու կեղծման մէջ, և այդ մասնաւոր խառնուրդը իսկական թէյի հետ արդէն գտնվել է քիչեալ պահեստում աւելի քան 100 պուդի քանակութեամբ:

ԿԱՊՕՐԿԱ ասված խոտի իսկական թէյի հետ այդ խառնուրդ վաճառողները, աշխատում են ամեն միջոց գործ դնել թէյի սպառողներին մոլորեցնել, կեղծելով իրանց թէյի էտիկետներին էլ, նմանեցնելով այդ էտիկետը մեր БРАТЬЯ К И С ПОПОВЫ ֆիրմայի էտիկէտներին: Ա. և Ի. Պօպօվ (А. и И. ПОПОВЫХЪ) եղբայրների էտիկէտը այնքան ճարպիկութեամբ է կեղծված և նմանեցրած մեր էտիկէտներին, որ առաջին հայեացքից անհնարին է նրանց միմեանցից ջոկել նոյն իսկ գրագէտ մարդու համար, ուր մնաց անգրագէտ, ամբոխի մարդուն: Նոյն տպագրական տառերն են, նոյն գոյնը և նոյն շրջանակը: Մեր էտիկէտների վրա տպված են երկու մեծ տառեր К И С—և նրանց էտիկէտների վրա երևում են նոյն տառեր, նոյնանման ձևի, այն զանազանութեամբ միայն որ К. տառի ներսում շատ բարակ, աչքի համար հազիւ նշմարելի տառերով, շարված է օ ն տ օ ր ա (ОНТОРА) բառը, այսինքն КОНТОРА, իսկ С. տառի ներսում կ լ ա դ (КЛАДЪ), այսինքն СКЛАДЪ բառը, որի վրա մենք և դարձնում ենք թէյի գործածողների ուշադրութիւնը, խոնարհաբար խնդրելով նրանց չը շփոթել մեր БРАТЬЯ К И С ПОПОВЫ ֆիրման „А. И." Поповы ֆիրմայ հետ, որոնց մօտ էտիկէտների վրա К. и С. կօնտօրա (Контора) և Սկլադ (Складъ) է նշանակում, իսկ մեզ К И С տառերը անունների սկզբնատառերն են:

5—5

Дозволено цензурою, Тифлисъ 21-го Февраля 1886 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская у., д. каз.